

keligt for at forebygge kriminaliteten hverken hos de udsatte grupper eller hos dem, der har været i fængsel og helst skulle kunne blive ude bagefter.

Og så mener vi jo som alle andre, at særlig blandt de unge er der udsatte grupper, som det kan gå meget galt for, hvis ikke vi passer på. Problemet er næppe blevet større, men det er alvorligt nok.

Og især bør vi vel tage affære, når det er en hel gruppe af befolkningen, der er i farezonen. Jeg tænker her på de unge andengenerations-indvandrere eller førstegenerationsdanskere, som hr. Bruno Jerup kaldte dem. Det er skræmmende, hvis det er sandt, at de ikke føler nogen solidaritet med det samfund, de bor i og jo også fremover skal bo i; over for dem skal der reageres hurtigt og klogt på deres lovovertrædelser og på deres usolidaritet.

Det er der vist ingen uenighed om i det her Folketing, men er det straf, de trænger til? Hvor gavnligt er det med straf i det hele taget, eller i hvert fald med fængsler? Før vi svarer på det i forhold til de unge, må vi vel gøre os klart, hvorfor vi straffer voksne, som vi næppe mener, vi kan opdrage på på samme måde som på de unge.

De fleste af os har endda erkendt, at virkningen af straf som forebyggelse mod voldskriminalitet er meget ringe, og vi må ikke glemme et vigtigt formål med straffen, nemlig at få den dømt tilbage til fællesskabet, og helst som en, der deltager med ansvarsfølelse og respekt for andre og for samfundet.

Vi straffer for retsbevidsthedens skyld, siger nogle, men det ord synes jeg vi bør reservere for det, vi mener, når vi skal snakke om et retssamfund som helhed, hvor det jo i høj grad ikke drejer sig så meget om, hvad for nogle følelser vi har over for forbryderne, men hvordan vi beskytter hinanden og alle mod at blive dømt forkert og mod, at samfundet i det hele taget bruger sine magtmidler over for enkeltpersoner, fordi de har magtmidlerne.

Jeg synes, vi skal bruge ordet retsbevidsthed på den klassiske måde og så i højere grad tale om retsfølelse, for det er jo følelser, vi har med at gøre her. Jeg har forsøgt og ikke med entydig succes i min folketingsgruppe at oversætte det med det ord, der ligger lige ved siden af, nemlig ordet hævnfølelse.

Hævnfølelse eller hævn er bestemt ikke noget plusord. Det er først og fremmest egnet til at gøre alle dem meget vrede, som er helt overbe-

vist om, at sådan nogle dårlige følelser har de ikke selv.

Men hvis man overhovedet skal forstå fænomenet fængselsstraf, så synes jeg, at vi har meget svært ved at komme uden om ordet hævn, og personlig tror jeg også, at vi står os vel ved at bruge det og vedkende os hævnen ikke bare som en følelse, der måske ikke er køn, men sand nok, og som måske endda kan være legitim. Hvis samfundet nemlig påtager sig hævnen, aflastes vi for den hver især, selv om vi enten selv er blevet krænket som ofre eller i vores medfølelse med et offer.

Vi kan overlade det til samfundet at skabe balance, retfærdighed, og vi undgår såvel selv-tægt som at blive ædt op af forbitrelsen – rent bortset fra at vi altså undgår alle de vilkårligheder, der ville ligge i det, hvis vi gik ud og skulle klare hævnen og retten selv. Det er dog godt at se, at domstolene i det store og hele fungerer afbalanceret og er i stand til at se sagen i sin brede sammenhæng, så det netop bliver lidt svære- re at bruge ordet hævn.

Men når jeg har lidt fat i det alligevel, kan det godt være, fordi der til det knytter sig forestillingen om, at man kan sone noget – altså at vi stadig væk i vores samfund har nogle forestillinger om, at der skal være en mulighed for forbryderen for at komme til at sone med henblik på at kunne vende tilbage igen til fællesskabet.

Det lyder lidt højstemt, det ved jeg godt, men det er vel nogenlunde den slags tanker, der bærer det fremmeste af alle værker, der er skrevet i vores kultur om forbrydelser og straf, nemlig Dostojevskijs »Raskolnikov«, som man nok bør læse med jævne mellemrum for at forstå de her sammenhænge og også for at være opmærksom på, hvorfor soningen er et vigtigt, men desværre næsten overset element.

Den debat, der også var oppe lige før om de rene straffeattester, og hvad ved jeg, er netop det modsatte. Dér giver vi ikke forbryderne en chance for at vende tilbage; vi giver ikke forbryderne en mulighed for at få tavlen vasket ren og sige: Nu er jeg her igen – men vi bærer tværtimod videre med det lille gnidderværk, fordi vi åbenbart, når vi ikke tør kalde tingene ved deres rette navn, bliver ved med at se de pæne mennesker som dem, der frem for de andre har retten til fællesskabet.

Men alle de her overvejelser om soning og hævn og straf og vende tilbage osv. er kun delvis relevante i forhold til de helt unge. Dér må man jo spørge sig, med hvilke formål de skal